

Skabb

Vårdhygieniska rutiner inom kommunal vård och omsorg i Kronobergs län

Framtagen av Medicinskt ansvarig sjuksköterska Vårdhygien Region Kronoberg	Utgåva 03	Ersätter 2019-01-18
Godkänd och fastställd av Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Fastställd 2025-03-28	Giltig från 2025-03-28

Denna rutin är ett komplement till den nationella Vårdhandboken, [Vårdhandboken- Skabb](#),

Allmänt

Skabb är ett kvalster som trivs i huden hos människor. Det är obehagligt att bli drabbad men är inget farligt och har inget med dålig personlig hygien att göra.

Skabb kan ge upphov till två sjukdomstillstånd: vanlig skabb med relativt låg smittsamhet samt krustös skabb som är mer smittsam och främst drabbar individer med nedsatt immunförsvar.

Alla patienter har enligt Hälso- och sjukvårdslagen rätt till samma medicinska omhändertagande, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte förhindras eller fördröjas på grund av skabb.

Personal och patient

Om personal eller patient drabbas av skabb och misstänker att hen varit i verksamheten obehandlad så är det av största vikt att meddela närmaste chef eller sjuksköterska. Detta för att åtgärder för att minska smittspridning ska kunna påbörjas så snart som möjligt. MAS ska informeras.

Symtom

Det vanligaste symtomet är svår klåda, som ofta är sömnstörande samt ospecifika utslag och rivmärken. Symtomen debuterar först 3-10 veckor efter smittillfället och beror på en överkänslighetsreaktion på ämnen som skabbdjuret utsöndrar. Äldre personer och de med nedsatt immunförsvar kan ha mindre klåda.

Den som har haft skabb med klåda tidigare får vid återsmitta klåda redan efter 48 timmar. Klåda kan uppstå var som helst på kroppen, utom huvudet. I huden ses framför allt rivmärken, eksem och ytliga hudinfektioner.

Smittsamhet

Skabb smittar genom nära, lite längre kroppskontakt, sannolikt mer än 5 minuter. Det är ovanligt att vanlig skabb sprids via kläder, sängkläder, möbler och mattor men kan förekomma främst vid krustös skabb.

Skabbdjur lever 2–3 dygn i textilierna. Vid fjällande hud kan överlevnaden vara något längre. De är känsliga för uttorkning och överlever inte 50 °C.

Personer som smittats med skabb kan överföra smitta innan symtom påvisats.

Behandling

Efter diagnos ska patienten behandlas. Beslut om övriga personer som varit i nära kontakt med diagnostiserad patient ska behandlas eller inte, tas av ansvarig läkare.

Utbrott:

På särskilda boende och korttidsplatser där många personer umgås nära varandra, kan skabb orsaka utbrott. Kontakta Vårdhygien om skabbdjur identifieras hos patient och/eller personal.

Ett utbrott bedöms vara över först 10 veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall tillkommit. Övrigt, se [ledningsrutiner](#).

Ansvarsfördelning	
MAS	Har ansvar för att rutiner finns tillgängliga.
Enhetschef motsvarande	Har ansvar för att hygienrutiner är kända och följs, samt tillhandahåller skyddsutrustning. Informerar alla berörda. Kartlägga smittspridning enligt checklista vid konstaterad skabb tillsammans med sjuksköterska.
Sjuksköterska	Informerar MAS vid misstanke om smittspridning. Kartlägga smittspridning enligt checklista vid konstaterad skabb tillsammans med enhetschef.
Läkare	Diagnostiserar och ordinerar behandling. Vid behov: Kontakta hudläkare för konsultation Telefontid dagligen kl 11:30-12:00. Tel 0470-588253
Vårdhygien Region Kronoberg	Kontakts för rådgivning.

Vårdhygieniska aspekter

Rutiner vid skabb på särskilt boende, gruppboende, ordinärt boende och korttidsboende före och under behandling	
Vårdtagare med konstaterad smitta Se checklista- behandling	Ska vistas i egen lägenhet eller rum med egen toalett och dusch tills ordinerad behandling/behandlingarna har genomförts. Måltider serveras i lägenheten. Porslin, bestick mm hanteras som vanligt. Inga gemensamma aktiviteter under pågående behandling. Vid krustös skabb kan vårdtagaren vistas utanför lägenheten efter första behandlingen men bör undvika att sitta i textilmöbler alternativt övertäcks möbelen med ett lakan tills båda behandlingarna är genomförda.
Diagnostik och behandling	Ordineras av ansvarig läkare. Levande skabbdjur/skabbgångar bör påvisas med dermatoskop eller liknande, innan behandling påbörjas. Mjukgörande salva kan försvåra diagnostiken. Undvik om möjligt att smörja 1 dygn före undersökning. Behandling - Vårdhandboken Vid krustös skabb och vid långvarig smittexponering kan en bedömning om behandling av exponerade boende och personal göras. Klåda kan kvarstå 2-4 veckor efter behandling pga av reaktion på lokalbehandlingsmedlet och avdödade skabbdjur. Se film: Skabb och skabbinfektion: Diagnos och behandling (tid 5.28 min)
Skyddsutrustning	Långärmade engångs plastförkläden och nitrilhandskar med långt skaft ska användas vid misstänkt eller konstaterad skabb vid • patientnära hudkontakt • hantering av textilier såsom kläder, sängkläder och handdukar • städning. Rutinerna ska gälla tills ordinerade behandlingar är utförda. Vid utbrott gäller ovanstående rutin även till alla exponerade tills utbrottet är avslutat. Detta gäller även om personal har varit i nära kontakt med någon som är smittad av skabb och sedan arbetar på annan

	enhet.
Besök	Undvik hudkontakt vid risk för smitta åt något håll. (vårdtagare-anhörig). Om besökare har haft en längre hudnära kontakt med den smittade bör de informeras att vara vaksamma på symtom
Gemensamma aktiviteter, måltider och dagvård	För dem där ingen misstanke om smitta finns fortgår gemensamma aktiviteter som tidigare.

Före behandling	
Omsorgstagaren	Naglar på tår och händer ska rengöras och klippas Eventuella fjäll och krustor ska avlägsnades från huden Grundlig kroppsvätt eller dusch.

Under behandling	
Omsorgstagaren	Följ läkarens ordination samt instruktioner i bipacksedel Om dusch eller tvätt blir nödvändig under behandlingsdygnet med salva ska ny insmörjning ske av den tvättade kroppsdel.

Efter behandling	
Omsorgstagaren	• Duscha och byt till rena kläder. • Byt till rena sängkläder och ren handduk. Om flera behandlingar är ordinerade upprepas ovanstående moment. Vårdtagaren är efter dessa åtgärder inte längre smittsam. Symtom med klåda och rodnad kan kvarstå ibland upp till 3 veckor. Kvarstående klåda mer än 4 veckor kan tyda på återsmitta eller ofullständig behandling. Kontakta sjuksköterska.

Textilier/Möbler Se även checklista	Tvätt läggs i tvättsäck i lägenheten. Textilier som använts hudnära de senaste 5 dygnen tvättas i 60° alternativt vädras i 5 dygn. Det som inte kan tvättas i 60°, t ex skor, handskar, textila band till trygghetslarm, huvudbonad läggs och försluts i plastsäck eller plastpåse i 5 dygn. Möbler i textilmaterial som inte kan läggas i plastsäck eller plastpåse, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Material	Flergångsmaterial som tex termometer torkas av med ytdesinfektion. Blodtrycksmanschett tvättas i 60° alternativt läggs i plastpåse i 5 dagar.
Hjälpmedel	Textilier tvättas 60°. De delar som inte går att tvättas i maskin eller tål ytdesinfektion, täcks över med plast eller lakan i 5 dagar. Rullstol, rollator och dyligt rengörs med rengöringsmedel och vatten, därefter torkas med alkoholbaserad ytdesinfektionsmedel eller diskas i kabinettdiskdesinfektor. Hjälpmedel med textila delar som inte är avtagbara t. ex rullstol täcks med ett lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Slutstäd	Rengör säng, patientnära ytor och golv noggrant med fuktad mikrofiberduk eller med rengöringsmedel och vatten. Om flera behandlingar ordinerats ska ovanstående upprepas efter varje behandling. Vid utbrott: Städa gemensamma utrymmen, även personalutrymmen. Textilier tvättas i minst 60°. Textilklädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60°, ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Avskrivning av utbrott	Tio veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall har tillkommit.

Rutiner för personal med konstaterad skabb eller som har symptom på skabb	
Före och under behandling	Chef och sjuksköterska på enheten informeras! Boka tid på vårdcentral. Det är att föredra om skabb kan konstateras genom att skabbdjur hittas vid undersökning innan behandling. Under behandlingsdygnet kan personalen inte arbeta pga av att basala hygienrutiner inte kan följas. Ny insmörjning av lokalbehandling ska ske efter varje handtvätt. Viktigt att de personer som har haft nära relationer med den som är smittad med skabb, behandlas så snabbt som möjligt för att minska risken för smittspridning.
Personalutrymmen	Se över gemensamma utrymmen. Inga gemensamma filter, koftor, jackor med mera. Rengör personalrum noggrant. Hudflagor och krustor kan innehålla skabbdjur. Möbler och mattor packas in i plast eller alternativt täcks över med lakan i 5 dygn och kan användas övertäckt.
Efter behandling	Smittfrihet efter 24 timmars behandling och rengöring av kläder och sängkläder etc.

Ledningsrutiner vid konstaterad skabb	
Kartläggning	Gör en lista över alla exponerade vårdtagare och personal på enheten/hemtjänstgruppen. Kartlägg alla personer som deltagit i vården eller haft nära fysisk kontakt med vårdtagaren, från tidpunkten för uppvisat symtom/diagnos och 2 månader bakåt. Sjuksköterska på enheten ansvarar för att kartlägga symtom och symtomdebut. Använd insjuknandekurva för utbrott Följ länk Insjuknandekurva Se till att all personal som kan ha utsatts för smitta får information. Säkerställ att information har mottagits genom signeringslista. Tänk även på personal som har varit inne tillfälligt på enheten. Säkerställ att all personal som ska arbeta på enheten känner till de direktiv som finns för att undvika smittspridning. Tänk även på personal i bemanningspool, nattpersonal, sjuksköterskor kvällar, nätter och helger samt arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Kartlägg vilka utrymmen som kan vara berörda.
Vid misstänkt utbrott	Starta utbrottsgrupp med regelbundna möten. Förslag på deltagare: • Enhetschef • Patientansvarig läkare • Ansvarig sjuksköterska • MAS • Vårdhygien • Hudläkare vid behov Informera all berörd personal Kontakta gärna Vårdhygien (0470-58 74 11) för medverkan.
Avskrivning av utbrott	Tio veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall har tillkommit

Diagnostik	Inspektera samtliga exponerade Observera nyttillkommen klåda med hudförändringar under 10 veckor. Diagnostik och behandling sker i samråd med läkare. Personal med symtom kontaktar sin vårdcentral.
Behandling	Ordineras via ansvarig läkare. Levande skabbdjur bör påvisas innan behandling påbörjas. Vid krustös skabb och vid långvarig smittexponering görs en bedömning om exponerad boende och personal ska behandlas. Klåda kan kvarstå 2–4 veckor efter behandling pga av reaktion på lokalbehandlingsmedlet och avdödade skabbdjur.
Skyddsutrustning	Se till att skyddsutrustning finns tillgänglig.
Rengöring/Städning	Samordna behandling, städning och tvätt för att undvika reinfektion.

Bilaga 1

Checklista för behandling och hygienåtgärder vid skabb	Datum
Vid all vård, behandling och hantering av tvätt och städning sanering ska personalen ha långärmat plastförkläde och handskar med långt skaft.	
När behandlingen genomförs ska personalen ha långärmat engångs plastförkläde och handskar. Vid insmörjning av huden ska huden så långt som möjligt vara fri från fjäll och krustor. Om omsorgstagaren har sår, kontakta sjuksköterskan för handläggning av detta område.	
Naglar på tår och händer ska vara kortklippta. Vid behov ska naglarna skrubbas och ev petas innan insmörjning. Smörj även under naglarna.	
Duscha och tvätta huden före behandling. Huden ska vara insmord med den behandlande salvan under 24 timmar och om den tvättas av ska det tvättade området omgående smörjas in igen. Huvudet ska endast smörjas på ordination.	
Smörj mellan skinkorna, underlivet (ej slemhinna) och för männen även under förhuden och ollonet. Smörj efter varje byte av inkontinenshjälpmedel.	
Efter avslutad behandling ska omsorgstagaren byta till rena kläder och få rena handdukar. Sängen ska bäddas ren.	
Kläder, handdukar, sängkläder och alla andra textilier t ex badrumsmatta ska tvättas i 60 °C alternativt vädras i 5 dygn. Det är viktigt att tvätta i nära anslutning till behandlingen.	
Kuddar och täcken tvättas i 60 °C eller vädras 5 dygn alternativt packas i plastpåse i 5 dygn.	
Tofflor, handskar, ev prydnadskuddar samt filtar, som inte går att tvätta, packas i plastpåse i 5 dygn.	
För att få bort fjäll och krustor ska noggrann städning/rengöring av rummet utföras. Städmaterialet ska vara rumsbundet. ”Favoritfåtölj” ska dammsugas. Är inte detta möjligt kan ett lakan läggas över i 5 dygn. Släng omedelbart dammsugarpåsen efter användning. Dammsugarmunstycket ska vara personbundet. I annat fall förordas inte dammsugning.	
Hjälpmedel som rullstolar och rollatorer mm rengörs med rengöringsmedel och vatten och avtorkas därefter med yttesinfektionsmedel (på torr yta). Textila delar som inte går att tvätta i 60 °C täcks med ett lakan i 5 dygn. Bandet till trygghetslamet rengörs.	
Viktigt med noggrannhet i både städning och insmörjning.	
Behandling och hygienåtgärder utförda av: _____ Datum _____	

--

Signeringslista

Namn medarbetare	Information om skabb mottagen sign.	Behandlad sign.	Upplevda symptom före behandling